

Програм за полагање додатних испита за извођење наставе српског језика као нематерњег

Институција	Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Нови Сад
Координатори	проф. др Душанка Звекић Душановић, проф. др Јелена Редли
Аутори	проф. др Бранка Јакшић Провчи, проф. др Душанка Звекић Душановић
Реализатори	Наставници и сарадници Филозофског факултета Одсека за српски језик и лингвистику, Одсека за српску књижевност, Русинистике, Словакистике и Румунистике
Сврха програма	Филозофски факултет у Новом Саду реализује Програм за полагање додатних испита за извођење наставе српског језика као нематерњег. Програм је конципиран тако да полазници стекну темељна знања и компетенције за успешно обављање васпитно-образовног рада у школи у вези са овим наставним предметом. Програм је усклађен с Правилником о степену и врсти образовања наставника и стручних сарадника у основној школи (<i>Службени гласник РС - Просветни гласник 04/2021</i>), Правилником о степену и врсти образовања наставника, стручних сарадника и помоћних наставника у гимназији (<i>Службени гласник РС - Просветни гласник 04/2022</i>), Правилником о степену и врсти образовања наставника из општеобразовних предмета, стручних сарадника и васпитача у стручним школама (<i>Службени гласник РС - Просветни гласник 04/2022</i>) у којем је прописано да васпитно-образовни рад везан за наставу српског језика као нематерњег могу да обављају лица која су за то стручно обучена на начин који ови Правилници прописују.
Циљеви програма	СТИЦАЊЕ И ПРИМЕНА МЕТОДИЧКИХ, ЛИНГВИСТИЧКИХ И КЊИЖЕВНОТЕОРИЈСКИХ ЗНАЊА НЕОПХОДНИХ ЗА КОМПЕТЕНТНО И КВАЛИТЕТНО РЕАЛИЗОВАЊЕ ПРЕДМЕТА СРПСКИ КАО НЕМАТЕРЊИ ЈЕЗИК.

Наставни план	Предмети: Методика са основама глотодидактике (6 ЕСПБ), Методика наставе српског језика као нематерњег (6 ЕСПБ), Методика наставе књижевности и српског језика (6 ЕСПБ), Теорија језика у контакту (3 ЕСПБ), Српски књижевни канон, одабрана поглавља (3 ЕСПБ), Српски језик у контакту са мађарским/словачким/русинским/румунским (3 ЕСПБ), Књижевне везе (српске са мађарском/словачком/русинском/румунском...) (3 ЕСПБ), Методичка пракса (6 ЕСПБ).
Циљна група	Сви дипломирани студенти односно сва лица која раде у васпитно образовним установама, а у току студија нису стекла потребне компетенције.
Услови уписа	Полазници могу да буду сви који испуњавају услове из наведених Правилника о степену и врсти образовања наставника и стручних сарадника.
Организа ција и трајање	Програм се организује током целе школске године, а рок за завршетак свих предвиђених обавеза ограничен је на период од једне календарске године од дана уписа програма. Након реализације свих предвиђених обавеза и положених испита, полазницима се издаје <i>Уверење о завршеном програму за полагање додатних испита за извођење наставе српског језика као нематерњег.</i>

Спецификација предмета

Назив предмета	Методика са основама глотодидактике
Професори	проф. др Душанка Звекић-Душановић, проф. др Јасмина Дражић, проф. др Јелена Редли
Број ЕСПБ:	6
Циљ предмета	Упознавање са теоријским основама глотодидактике, припрема за практичну примену стечених теоретских знања.
Исход предмета	Савладана основна знања из теорије глотодидактике; унапређена стручна компетенција, оспособљеност за примену стечених знања.

Садржај предмета Појмови: матерњи и нематерњи језик (страни, други, језик средине). Билингвизам, мултилингвизам; бикултурализам, мултикултурализам. Настава матерњег и настава нематерњег језика: значај, циљ и задаци. Дидактика и методика: појам, предмет и задаци. Примењена лингвистика, глотодидактика, методика наставе језика: однос. Глотодидактички принципи. Чиниоци наставе. Приступ, метод, техника рада. Повезаност методике наставе нематерњег језика с другим наукама: лингвистика, психологија, педагогија, социолингвистика, психолингвистика, контрастивна анализа, дидактика.

Преглед историјата теорије и метода наставе страних (других) језика. Граматичко-преводна метода, природна метода, директна метода, структурализам у настави страних језика, аудио-лингвална метода, аудио-визуелна метода, комуникативни приступ.

Рецептивне (разумевање на слух, читање) и продуктивне (говор, писање) језичке делатности. Језичка грађа: акустичко- артикулациони оквир, граматика, лексика. Језичка и комуникативна компетенција. Учење/усвајање језика код деце и код одраслих.

Литература

(изабране странице): Илић, Павле, *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси (Методика наставе)*, Нови Сад: Змај, 1998; Kremzer, Nikola, *Osnove metodike nastave nemačkog jezika*, Београд: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1983; Николић, Милија, *Методика наставе српског језика и књижевности*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1996; Petrović, Elvira, *Teorija nastave stranih jezika*, Zagreb: Školska knjiga, 1988; Prebeg-Vilke, Mirjana, *Uvod u glotodidaktiku*, Zagreb: Školska knjiga, 1978; Раичевић, Вучина, *Општа методика наставе словенских језика у инословенској средини*, Београд: Завод за уџбенике, 2007; Тоџанас-Миливојевић, Душанка, *Metode u nastavi i učenju stranog jezika*, Београд: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1997; Vučo, Julijana, *Kako se učio jezik*, Београд: Filološki fakultet, 2009; *Zajednički evropski okvir za učenje, nastavu i ocjenjivanje jezika*, Podgorica, 2002; Дурбаба, Оливера, *Теорија и пракса учења и наставе страних језика*, Београд: Завод за уџбенике, 2011.

Оцена знања

усмени испит

Назив предмета	Методика наставе српског као нематерњег језика
Професори	проф. др Душанка Звекић-Душановић, проф. др Јасмина Дражић, проф. др Јелена Редли
Број ЕСПБ:	6
Циљ предмета	Упознавање са специфичностима, основним теоријским поставкама и достигнућима наставе српског као нематерњег језика, припрема за практичну примену стечених теоретских знања.
Исход предмета	Стечена знања о специфичностима, основним теоријским поставкама и достигнућима наставе српског као нематерњег језика; унапређена стручна компетенција, оспособљеност за примену стечених знања.

Садржај предмета

Историјски преглед наставе српског као нематерњег језика. Српски као нематерњи језик у наставном плану и програму за основну и средњу школу: концепција, структура, циљеви и задаци. Фактори који утичу на наставу другог (српског) језика. Однос система матерњег и предметног језика. Етапе у учењу српског као нематерњег језика. Изграђивање четири умења: разумевање на слух, говор, читање, писање. Усвајање акустичког оквира српског језика. Изграђивање вербалних способности на српском језику: језичке/граматичке вежбе, комуникативне вежбе. Типологија говорних вежби. Рад на богаћењу лексичког фонда. Улога граматике у настави. Обрада текста. Индивидуализација и диференцијација наставе. Концепција уџбеничког фонда. Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај првог и другог циклуса обавезног образовања, општег средњег образовања и основног образовања одраслих.

Литература

(изабране странице): Бурзан, Мирјана, *Методички приручник за наставу српскохрватског као језика друштвене средине*, Нови Сад: Педагошки завод Војводине, 1979; Звекић-Душановић, Душанка, Н. Добрић, *Приручник за наставнике српског као нематерњег језика уз уџбенике за 3. и 4. разред основне школе*. Београд: Завод за уџбенике, 2008; Звекић-Душановић, Душанка, Н. Добрић, *Приручник за наставнике српског као нематерњег језика уз уџбенике од 5. до 8. разреда основне школе са оријентационим распоредом градива*, Београд: Завод за уџбенике, 2010. Крајишник, Весна, Душанка Звекић-Душановић, *Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај првог и другог циклуса обавезног образовања, општег средњег образовања и основног образовања одраслих (приручник за наставнике)*. Београд: Мисија ОЕБС-а у Србији, 2017.

Оцена знања

усмени испит

Назив предмета

Теорија језика у контакту

Наставници

проф. др Душанка Звекић-Душановић, проф. др Јасмина Дражић, проф. др Јелена Редли

Број ЕСПБ

3

Циљ предмета

Упознавање с теоријом језика у контакту и овладавање њеним појмовно-терминолошким апаратом

Исход предмета	Усвојена основна знања о теорији језика у контакту. Овладаност њеним појмовно-терминолошким апаратом
Садржај предмета	<p>Историјат контактне лингвистике. Појмови: мешање језика (мешани језици), језичко (лингвистичко) посуђивање, језички контакти. Творци модерне теорије језика у контакту. Контакти језика: директни, индиректни контакти.</p> <p>Језичко посуђивање, језик давалац, језик прималац. Непосредно и посредно посуђивање. Процес адаптације: примарна и секундарна адаптација. Фонетско-фонолошка адаптација; морфолошка адаптација; синтаксичка адаптација. Интеграција.</p> <p>Интерференција. Типови језичке интерференције: међујезичка интерференција; интерференција примарно-секундарног смера; интерференција секундарно-примарног смера; очигледна и скривена интерференција (унутарјезичка аналогија); интерференција према језичком нивоу испољавања.</p> <p>Билингвизам: појам и типови. Билингвизам и когнитивни развој.</p> <p>Контрастивна проучавања језика: настанак, развој, основни појмови, циљеви, методе и технике. Области контрастивних проучавања: контрастивна анализа, теорија превођења, анализа грешака. Улога контрастивне анализе у проучавању језика у контакту.</p>

Литература

(изабране странице): Bugarski, Ranko, *Jezici*, Beograd: Čigoja štampa, 1997; Đorđević, Radmila, *Uvod u kontrastiranje jezika (četvrto dopunjeno izdanje)*, Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu, 2000; Genc, Lajoš, *Rana dvojezičnost i kognitivni razvoj*, Novi Sad: Filozofski fakultet u Novom Sadu - Zavod za izdavanje udžbenika, 1981; Prčić, Tvrtko, *Engleski u srpskom*, Novi Sad: Zmaj, 2005; Skutnab-Kangas, Tove, *Bilingvizam*, Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 1991; Filipović, Rudolf, *Teorija jezika u kontaktu, uvod u lingvistiku jezičkih dodira*, Zagreb: JAZU – Školska knjiga, 1986.

Оцена знања

усмени испит

Назив предмета

Методика наставе књижевности и српског језика

Професори

проф. др Оливера Радуловић, проф. др Гордана Штасни, проф. др Јелена Редли.

Број ЕСПБ

3

Циљ предмета

Упознавање са специфичностима, основним теоријским поставкама и достигнућима наставе српског језика, књижевних остварења и културне особености; припрема за практичну примену стечених теоретских знања.

Исход предмета

Стицање знања о специфичностима, основним теоријским поставкама и достигнућима наставе српског језика; развијати стручне компетенције и њихову апликативну примену као вид стицања професорских умења и професионалних вештина.

Садржај предмета

Методологија наставе књижевности и методички системи

	<p>(аналитичко-интерпретативни, корелацијско-интеграцијски, интегративна настава, проблемска настава, учење путем откривања) аплицирани на књижевноуметничком делу; наставна средства, ИКТ у настави, планирање и програмирање наставног градива и улога наставника у наставном процесу (микро и макро план), типологија припремних и радних задатака и других видова увежбавања и обнављања знања; докимологија у настави српског језика и књижевности; наставна интерпретација књижевноуметничког текста. Типологија писмених вежби. Индивидуализација и диференцијација наставе. Мотивација као наставни поступак.</p>
Литература	<p>(изабране странице): Петровачки, Љиљана, Г. Штасни, <i>Методичке апликације, Планирање, програмирање и припремање наставе српског језика и књижевности</i>, Нови Сад: Филозофски факултет, 2008; Петровачки, Љиљана, Г. Штасни, <i>Методички системи у настави српског језика и књижевности</i>, Нови Сад: Филозофски факултет, 2010; Илић, Павле, <i>Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси</i>, Нови Сад: Прометеј, 1997; Јакшић Провчи, Бранка, <i>Како приступити драмском делу</i>, у: <i>Тумачења књижевног дела и методика наставе II</i>, приредила Оливера Радуловић, Нови Сад: Филозофски факултет у Новом Саду/Орпхеус, 2009: 233-249; Вељко, Брборић, <i>Правопис српског језика у наставној пракси</i>, Београд, 2004.</p>
Оцена знања	усмени/писмени испит

Назив предмета	Српски књижевни канон, одабрана поглавља
Професори	проф. др Оливера Радуловић, проф. др Зорица Хаџић, проф. др Невена Варница
Број ЕСПБ	3

Циљ предмета	Упознавање с основама културе српског народа и његових књижевних репрезентата релевантних за наставно проучавање
Исход предмета	Мотивационо-интерпретативни приступ књижевноуметничким и другим текстовима, оспособљавање за различите нивое читања и разумевања текста
Садржај предмета	<p>Савладати језички систем и индивидуалну примену путем анализе текстова различитих жанровских поставки; мотивација, интерпретација, кораци ка активном доживљавању и разумевању текста, структурална схема појединих књижевноуметничких дела (тематска уланчавања, композициони проседеи, профилисање ликова, мисаони слој дела, стилска особеност...).</p> <p>Одабрани текстови аутора: Данило Киш, Милорад Павић, Душан Ковачевић, Душан Васиљев, Војислав Илић, Владислав Петковић Дис, Добрица Ерић, Десанка Максимовић, Мирослав Антић, Стеван Раичковић, Милован Глишић, Јанко Веселиновић, Вељко Петровић, Стеван Сремац, Иво Андрић, Бранко Ћопић, Гроздана Олујић, Коста Трифковић, Вук Стефановић Караџић, народне приповетке, народне епске и лирске песме, шаљиве народне приче, приче о животињама.</p>
Литература	(изабране странице): Деретић, Јован, <i>Историја српске књижевности</i> , Београд: Нолит, 2003; Деретић, Јован, <i>Културна историја Срба</i> , Београд, 2005; Марија, Клеут, <i>Народна књижевност</i> , Нови Сад, 2000. или <i>Народна књижевност. Фрагменти скрипти</i> , Нови Сад, 2003; Слободан Ж, Марковић, <i>Записи о књижевности за децу</i> , Београд: Просветно педагошки завод, 1973; <i>Неговање српског језика и књижевности</i> , приредила Оливера Радуловић, Нови Сад: Филозофски факултет – Орпхеус, 2006; додатна литература везана је за тематску оријентацију.
Оцена знања	писмени испит

Назив предмета	Српски језик у контакту са мађарским (словачким/русинским/румунским...)
Професори	проф. др Душанка Звекић-Душановић, проф. др Јелена Редли, проф. др Ана Макишова, проф. др Лаура Спариосу, мср Александар Мудри
Број ЕСПБ	3
Циљ предмета	Усвајање основних знања о односу система српског језика и матерњег језика ученика. Оспособљавање студената за уочавање и тумачење резултата контаката двају језика.
Исход предмета	Усвојеност основних знања о односу система српског језика и матерњег језика ученика. Оспособљеност за уочавање и тумачење резултата контаката двају језика.
Садржај предмета	Теоријска настава: Контактна и контрастивна истраживања српског језика и матерњег језика ученика: гласовни систем, морфологија, синтакса, лексика. Типичне манифестације интерференције примарно-секундарног смера на фонетском, морфолошком, синтаксичком и лексичко-семантичком нивоу билингвалних говорника.
Литература	<i>Контрастивна проучавања српског језика: правци и резултати</i> (2010). Београд: САНУ, Одбор за српски језик у поређењу с другим језицима. (одабир наслова у зависности од језика који се контрастира са српским).

	<p>Часописи и зборници: <i>Зборник Матице српске за филологију и лингвистику</i>, <i>Контрастивна језичка истраживања</i>, <i>Примењена лингвистика</i>, <i>Сусрет култура</i>, <i>Језици и културе у времену и простору</i>.</p>
Оцена знања	усмени испит

Назив предмета	Књижевне везе (српске са мађарском/словачком/русинском/румунском...)
Професори	проф. др Невена Варница, проф. др Зорица Хаџић
Број ЕСПБ	3
Циљ предмета	Оспособљавање за компаративно проучавање мањинских књижевности, постизање високог степена разумевања језика и култура које се развијају у истим (сличним) условима, овладавање релевантном литературом и оспособљеност да се стечено знање

	примени у анализи књижевних и културних процеса језика и култура које су у непосредном контакту.
Исход предмета	На основу овладаности релевантном литературом и обраде књижевних дела и појава, полазник треба да покаже способност за интегрални приступ проучавању мањинских књижевности.
Садржај предмета	Интертекстуално проучавање књижевности народа у Подунављу; литература на језицима мањина у међуодносима са српском; од националне до мањинске, регионалне књижевности (и обратно).
Литература	(изабране странице): <i>Историја српске културе</i> (ур. Павле Ивић), Београд, 1996; Деретић, Јован, <i>Историја српске књижевности</i> , Београд: Нолит, 2003; Деретић, Јован, <i>Културна историја Срба</i> , Београд, 2005; Стефановић, Мирјана, <i>Кратки увод у историју српске културе</i> , Београд, 2008; Бори, Имре, <i>Књижевност југословенских Мађара</i> , Нови Сад, 1979; Флора, Раду <i>Румунска књижевност у Војводин</i> , Нови Сад, 1976; Тамаш, Јулијан, <i>Русинска књижевност</i> , Нови Сад, 1984; Сели, Иштван, <i>Изабране студије</i> , Нови Сад, 1980; Кмећ, Јан, <i>Југословенско-словачке славистичке везе</i> , Нови Сад, 1987; Билџа, Владимир, <i>Русини у Војводини</i> , Нови Сад, 1987.
Оцена знања	писмени испит

Назив предмета	Методичка пракса
Професори	Проф. др Душанка Звекић-Душановић, проф. др Јасмина Дражић, проф. др Јелена Редли
Број ЕСПБ	6
Циљ предмета	Оспособљавање студената за успешно извођење наставе Српског као нематерњег језика у основним и средњим школама

Исход предмета	Потпуно и ваљано остваривање циљева и васпитних, образовних и практичних задатака које стандарди и наставни програми постављају пред наставу српског као нематерњег језика.
Садржај предмета	Полазник презентује своја теоретска и стручна знања као и методичке вештине у облику детаљно израђеног елабората за наставни час и његове адекватне примене. Израда припрема за час из области: Језик, Књижевност и Језичка култура.
Литература	<p>(изабране странице): Бурзан, Мирјана, <i>Методички приручник за наставу српскохрватског као језика друштвене средине</i>, Нови Сад: Педагошки завод Војводине, 1979; Звекић-Душановић, Душанка, Н. Добрић, <i>Приручник за наставнике српског као нематерњег језика уз уџбенике од 5. до 8. разреда основне школе са оријентационим распоредом градива</i>, Београд: Завод за уџбенике, 2010; Звекић-Душановић, Душанка, Н. Добрић, <i>Приручник за наставнике српског као нематерњег језика уз уџбенике за 3. и 4. разред основне школе</i>, Београд: Завод за уџбенике, 2008; Илић, Павле, <i>Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси (Методика наставе)</i>, Нови Сад: Змај, 1998; Николић, Милија, <i>Методика наставе српског језика и књижевности</i>, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1996; Петровачки, Љиљана, Штасни, Гордана, <i>Методичке апликације, Планирање, програмирање и припремање наставе српског језика и књижевности</i>, Нови Сад: Филозофски факултет, 2008; Петровачки, Љиљана, Штасни, Гордана, <i>Методички системи у настави српског језика и књижевности</i>, Нови Сад: Филозофски факултет, 2010; Петровачки, Љиљана, <i>Методичка истраживања у настави српског језика и књижевности</i>, Нови Сад: Филозофски факултет, 2008; Петровачки, Љиљана, <i>Синтакса у настави српског језика и књижевности</i>, Нови Сад: Змај, 2000; Штасни, Гордана, <i>Творба речи у настави српског језика</i>, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008; Крајишник, Весна, Душанка Звекић-Душановић, <i>Општи стандарди постигнућа за предмет Српски као нематерњи језик за крај првог и другог циклуса обавезног образовања, општег средњег образовања и основног образовања одраслих (приручник за наставнике)</i>. Београд: Мисија ОЕБС-а у Србији, 2017. Živković i dr. (2020). <i>Primeri uspešnih časova srpskog kao nematernjeg jezika</i>. Beograd: Grupa 484. www.grupa484.org.rs; Дешић, М. (ур.). <i>Српски као страни језик у теорији и пракси</i>. Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2007; Крајишник, В. (ур.). <i>Српски као страни језик у теорији и пракси</i>, II. Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2011; Крајишник, В. (ур.). <i>Српски као страни језик у теорији и пракси</i>, III.</p>

Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2016; Крајишник, В. (ур.). *Српски као страни језик у теорији и пракси*, IV. Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2020.

Оцена знања

усмени испит